

Jaarverslag Stichting 'Houtzaagmolen De Rat' 2018

Inleiding

In 2018 heeft de Stichting Houtzaagmolen de Rat een nieuw bestuur gekregen na een tijd bestuurloos te zijn geweest. Niet stuurloos, want in de tijd voor juni, de maand waarin het bestuur is aangetreden hebben molenaar Simon Jellema met de vrijwilligers meer dan goed op de molen gepast. Er zijn activiteiten ondernomen, projecten vormgegeven, waaronder het maken en varen van het houtvlot en er is hout gezaagd en er zijn bezoekers rondgeleid en meer.

Soms gaat het kruien van de molen soepel, voor het nieuwe bestuur viel het bij de start niet mee 'de molen naar de wind te keren'. Een kleine greep uit de vragen:

Hoe om te gaan met elkaar, de nieuwe bestuursleden kenden elkaar niet.

Hoe om te gaan met de molenaar, Jellema draait al sinds mensenheugenis op 'zijn' molen.

Hoe om te gaan met de eigenaar, de gemeente Súdwest-Fryslân, die wilde dat het bestuur de molen huurde van de gemeente, terwijl bestuurders geen enkel 'eigen belang' hadden bij de molen.

Hoe om te gaan met het ontbreken van elk 'lange-termijn-perspectief', een overzicht van inkomsten en uitgaven geeft je niet die informatie, die een meerjarenbegroting met balans geeft en hoe leg je contact met vrijwilligers, die elke week weer met passie de zaagsledes en zaagramen bedienen, alsook vele bezoekers rondleiden.

In de loop van het jaar heeft het bestuur getracht antwoord te geven op al deze vragen en op de nieuwe vragen die zich lopende de weg voordeden. De door de eigenaar gegeven bestuurstaken zijn: beheer, onderhoud en exploitatie van De Rat.

Prioriteit is gegeven aan drie zaken. Zicht krijgen op de onderhoudstoestand van de molen binnen een lange-termijnperspectief, een relatie leggen met de vrijwilligers en de molenaar en de relatie met de eigenaar beter vormgeven.

Relatie vrijwilligers en molenaar

In het eerste jaar is een aantal bijeenkomsten belegd met de vrijwilligers, zowel met enkelen om kennis te nemen van de 'beladen' geschiedenis van de laatste jaren als met de hele groep om elkaar te leren kennen en te leren waarderen wat de vrijwilligers met de molenaar aan arbeid verrichten voor de instandhouding van de molen en voor het 'in the picture' laten komen van dit monumentaal industrieel werktuig bij het grote publiek. Er was een kennismakingsbijeenkomst, een inhoudelijke bijeenkomst, een gespreksbijeenkomst over gewijzigde werkomstandigheden van de molenaar en een oudjaars- en nieuwjaarsbijeenkomst.

Het laten sporen van bestuurlijke ambities en de lijn, die een beroepsmolenaar, die al decennia de molen beheert, draait, zaagt en exploiteert, heeft zijn eigen dynamiek. Er zijn afspraken gemaakt over de omgang met elkaar. En de molen gaat niet om met de wind die voorbij is.

De resultaten van het werk van de molenaar en de vrijwilligers: Er is voor 18770,85 aan hout verkocht, dat zegt iets over de hoeveelheid, die gezaagd is. Er zijn meer dan 8500 bezoekers ontvangen, die de molen hebben bezichtigd.

Onderhoud

Het bestuur heeft een lange-termijn-onderhoudsplan (voor 12 jaar) laten maken door een deskundig bureau. Deze informatie leverde kennis op van de onderhoudstoestand op dit moment, kennis van wat er in de komende 6 jaar moet gebeuren. In feite betekent dit dat er jaarlijks ca € 60.000,- beschikbaar moet zijn om de molen 'op peil' te houden. Kennis om samen met de eigenaar op een efficiënte wijze onderhoudsjaarschijven op te stellen, die qua aanpak en qua financiering de meest gewenste zijn.

Relatie met de eigenaar, de gebruikersovereenkomst 'door de molen gehaald'.

Een voetbalteam dat een veld of een zaal gebruikt van de gemeente heeft een belang en betaalt voor dat belang 'huur'. De gemeente wenste een gebruikersovereenkomst, waarin werd bepaald dat het bestuur huur betaalde. Het bestuur heeft van meet af aan aangegeven dat een huurrelatie niet de juiste was. Het bestuur achtte de relatie met de eigenaar een 'samenwerkingsrelatie'. De gemeente als eigenaar werd 'ontzorgd' door het bestuur. Het bestuur zorgt ervoor dat de monumentale molen beheerd en onderhouden wordt, dat de molen een toeristische trekpleister is en blijft, dat de kennis van het molenaarsambacht en het traditionele houtzaagbedrijf ook in educatieve wijze wordt verspreid en vermeerderd. Bovendien is het bestuur van opvatting dat een eigenaar zelf verantwoordelijk moet zijn voor het onderhouden van zijn eigendom. De onderhoudsnota's zullen voortaan door de gemeente worden voldaan, de subsidies blijven door de gemeente aangevraagd worden, zodat deze eigenaarsbaten en -lasten de financiële huishouding niet meer kruisen. Het bestuur en de molenaar zorgen voor onderhoud, de gemeente zorgt voor de financiën ervan.

Intussen is ook een afspraak gemaakt dat de gemeente een 'accountmanager' heeft aangewezen voor de molen, zodat het bestuur niet steeds met wisselende personen hoeft te communiceren. Het vermindert ook communicatieproblemen. Gelukkig maalde deze ambtelijke molen niet langzaam.

Resultaat is dat er nu een Samenwerkingsovereenkomst ligt, waarin die relatie wordt verankerd op een wijze, die het bestuur de juiste acht. Een basis om het bestuurlijk werk uit te voeren.

Financiën 'zonder molensteen om de hals'.

Voor de penningmeester lag er een taak om de financiële administratie opnieuw op te zetten, omdat de oude te weinig informatie bood. Thans ligt er een nieuw grootboek en is de eerste balans opgezet, zodat er niet alleen inzicht is in de baten en lasten op jaarbasis, maar ook in de activa en passiva. Er is nu een verantwoord inzicht in de financiële huishouding van de molen.

De te veel afgedragen btw (omdat over de toegangskaartjes ten onrechte het hoge tarief in plaats van het lage tarief was berekend) over de laatste 5 jaar is teruggehaald (€ 4.219,-). Er is € 27.478,72 toegevoegd aan het eigen vermogen. Boekhoudkundig behoort een behoorlijk deel van dat bedrag eigenlijk nog tot 2017.

De houtverkoop, de plankjes, de entree en de giftenpot zijn de belangrijkste inkomstenbronnen. Deze variëren uiteraard per jaar.

Het bestuur heeft besloten te streven naar de ANBI-status (cultureel of niet wordt nog overwogen). Dat houdt in dat in de toekomst giften (ook dus de donaties) door de gevers kunnen worden afgetrokken van hun belastbaar inkomen en dat legaten zijn vrijgesteld van schenkbelasting.

Van groot belang voor de Stichting is dat zij niet meer verantwoordelijk is voor de betaling van onderhoudsfacturen. Hierover is in 2018 onderhandeld met de eigenaar, de gemeente SWF, en deze zal het onderhoud voortaan rechtstreeks betalen.

PR en Communicatie

De bestaande website is hard aan vervanging toe en wil de ANBI-status kunnen worden aangevraagd, dan is een goede website verplicht. Het bestuur heeft een begroting goedgekeurd, waarmee ontwikkeling van een nieuwe website, facebookpagina, logo, huisstijl, flyers, briefpapier, etc. kan worden ontwikkeld. In stappen, want de flyers voor 2019 moesten op tijd klaarliggen, dat zijn dus nog de oude. Voor de realisatie is een IJster ondernemer gevraagd.

Donateurs

Er ligt een uitgewerkt plan de donateurs te benaderen. Eerst wordt ingezet op de donateurs die positief hebben gereageerd op de eerste brief. Als die cirkel rond is, worden wijdere cirkels getrokken, omdat de status van De Rat een grotere uitstraling heeft dan alleen voor IJst.

Veiligheid

De gemeente is als werkgever verantwoordelijk voor een goede RI&E (Risico -Inventarisatie en Evaluatie) inzake de veiligheid op de molen, het bestuur draagt verantwoordelijkheid voor de veiligheid van bezoekers en vrijwilligers. Besloten is om een en ander naadloos op elkaar af te stemmen. De eerste RI&E is met succes door de molenaar afgekeurd, daarna heeft een deskundige van De Hollandsche Molen die RI&E 'molen-proof' met instemming van de gemeente. Het Plan van Aanpak eronder resulteert tevens in veiligheidsmaatregelen en veiligheidsinstructies voor bezoekers en vrijwilligers. Uitrol vindt in 2019 plaats

Beleidsplan, 'de molen mag niet door de vang lopen'.

Beleidsvoornemens zijn door het bestuur gebruikt in discussies om elkaar beter te leren kennen. Verschillende bestuursleden zijn in de pen geklommen en hebben bijdragen geleverd. Toen duidelijk werd dat het bestuur de ANBI-status wilde verkrijgen, is een format ontwikkeld op basis van de eisen die de ANBI-wetgeving stelt. Begin 2019 zal dat format met behulp van een ieder en geredigeerd door één van de bestuurders worden gevuld. In diverse gesprekken is in de loop van de tijd duidelijk geworden wat het bestuur wel en niet met de molen wil, het zichtbare beleidsplan zal straks niet echt meer verrassingen meebrengen, is de verwachting en dat plan zal de richting geven, die voorkomt dat de 'molen door de vang loopt.'

Molenaar-beheerder

De molenaar- beheerder is 12 uur per week minder gaan werken, hetgeen inhoudt dat hij twee dagen minder voor de molen beschikbaar is. Het bestuur heeft de bezoekersdag (de zaterdag), die daardoor vacant kwam weten in te vullen met molenaar en leermeester Jaap Tiedema, die deze taak voor een jaar zal uitvoeren.

Als het seizoen met de openstelling van 4 dagen start, is ook de vrijdag vacant. Jaap Tiedema zal ook deze vrijdag voor zijn rekening nemen, maar met sluitende afspraken met Simon Jellema. Bij ziekte vervangen zij elkaar, bij vrije dagen en vakanties ook. Op deze wijze is het komend seizoen 'gedekt' wat betreft de aanwezigheid van een professionele molenaar-beheerder

Relaties andere partijen

Tweemaal is met vertegenwoordigers van de provinsje Fryslân gepraat, ambtenaren met verschillende portefeuilles: monumenten, cultuur, educatie. Dit om te bezien of en zoja welke rol de provincie zou kunnen spelen bij de instandhouding van ons prachtige monument.

Inmiddels is er een eerste contact met het bestuur van Museum Houtstad IJlst geweest. De besturen hebben elkaar leren kennen. Het bestuur van De Rat heeft aangegeven dat het in de rede ligt dat er eerst een hinderpaal voor samenwerking wordt geslecht, de statuten van de Stichting Museum Houtstad IJlst zouden eerst aangepast behoren te worden. Daar in staat namelijk dat deze stichting de molen beheert en exploiteert. Ook de registratie in het ANBI-register moet aangepast, omdat daar de Houtzaagmolen De Rat onder het Museum valt. 'Als de wyn draait, moat men de mole kruije' en voor het bestuur draait die wind nu.

Namens het bestuur,

M.A.de Ruiter, voorzitter

5 mei 2019